

CANCERUL LA COPII, ADOLESCENȚI ȘI TINERI

*Algoritmi de trimitere
adresati asistentei primare*

Centrul de Resurse și Servicii P.A.V.E.L.

(În incinta Institutului Oncologic "Prof. Dr. Alexandru Trestioreanu",
parter, camera 116)
Șoseaua Fundeni Nr. 252 Sector 2, București
Tel/fax: (021) 311 27 00

www.asociatiapavel.ro

CANCER Help Line: 0 800 800 421

Asociația P.A.V.E.L.

**Publicatie finantata de International Union
Against Cancer**

Reproducerea totala sau partiala a materialelor din
aceasta brosură este permisa numai cu acordul
Asociației P.A.V.E.L.

Selectie material informativ: Olga Cridland
Traducere: Dana Hadareanu
Grafica: Carmen Sava

Consultant de specialitate: Conf. Dr. Monica Dragomir,
Sef sectie Oncopediatrie, Institutul Oncologic, Bucuresti

Semne de alarma pentru prevenirea cancerului la copii

S: SEEK (Rău) Stare de rău: ajutor medical la timp, pentru simptome persistente.

I: EYE (Ochi) Pată albă pe ochi, orbire, bulbucare, strangere din ochi – persistentă.

L: LUMP (Nodul) Umflătură în una din zonele: abdomen, pelvis, testicole, cap, gât, membre sau glande.

U: UNEXPLAINED (Inexplicabil) Febră, pierderea greutateii, a poftei de mancare, paloare, oboseală, sângerari, apariția de vânătăi.

A: ACHING (Durere) Dureri de oase, încheieturi și spate, fracturare cu ușurință a oaselor.

N: NEUROLOGICAL SIGNS (Semne Neurologice) Schimbare în compartament, pierderea echilibrului, dificultăți de mers, dureri de cap, mărirea capului.

SAINT SILUAN - călugăr rus, care s-a rugat neîncetat pentru toți oamenii

Această listă a fost făcută de către: South African Children's Cancer Study Group

Recomandari

pentru trimiterea la un specialist a pacientilor, copii sau tineri, suspecti de cancer

Cancerul la copii si tineri se intalneste rar. Depistarea poate fi foarte dificila, intrucat simptomele specifice cancerului sunt aceleasi ca simptomele unor boli mai putin grave. Un medic de familie poate întâlni în activitatea de o viață, doar câteva cazuri de cancer la copil.

Exista asocieri între sindromul Down si leucemie, între neurofibromatoza si tumorile SNC si între alte boli rare si unele forme de cancer. Fiti atenti la semnificatia potentiala a unor simptome inexplicabile la copii cu astfel de boli rare.

Trimiteti copiii si tinerii care prezinta simptome si semne de cancer la un pediatru sau la un departament specializat de oncologie pediatria, daca este cazul. Tinerii peste 16 ani pot fi trimisi si la departamente de oncologie pentru adulti sau la echipe specializate in tratarea cancerului la adolescent / tineri.

Cand faceti o trimitere, informati parintii si copilul sau tanarul cu privire la motivul trimiterii si la ce departament vor merge, astfel incat ei sa stie ce se va intampla in continuare.

Stabiliti o buna comunicare, pentru a crea relatia de sprijin cu parintii, copilul sau tanarul implicate, care va fi necesara daca se descopera ca tanarul sau copilul are cancer.

Luati in considerare optiunea trimiterii la un specialist

Medicul de familie sau pediatru ar trebui sa trimita la un specialist un copil sau tanar daca:

- acesta are o durere de spate persistenta (sunt necesare examinarea si analize de sange)
- parintii sau cei care ii ingrijesc sunt ingrijorati, chiar daca medicul de familie considera ca un cancer este improbabil.

Intrucat parintii il cunosc cel mai bine pe copil sau tanar, medicul de familie ar trebui sa tina seama de experienta si cunostintele parintilor atunci cand decide daca il trimite sau nu pe copil sau tanar la un specialist.

Medicul de familie trebuie sa fie atent la orice simptom inexplicabil prezentat de copii sau tineri cu astfel de afectiuni.

Luati in considerare optiunea trimiterii la un specialist atunci cand un copil sau un tanar sufera de dureri de spate persistente (sunt necesare examinarea de catre un specialist, hemograma si blood film).

Nelinistea parintilor este un motiv suficient pentru o trimitere, chiar daca o cauza benigna este considerata mai probabila. Tineti seama de experienta parintilor cand analizati necesitatea trimiterii urgente la un specialist.

Trimiterea de urgenta

Trimiteti de urgenta copilul sau tanarul la un specialist atunci cand acesta:

- Vine la consultatie de cateva ori (de exemplu, de trei ori sau mai mult) cu aceeasi problema, dar fara un diagnostic clar (trebuie facute investigatii).

TERMENI UTILIZATI

Termene de trimitere

Indicatiile de trimitere specificate in cadrul algoritmilor au urmatoarea semnificatie:

- **imediat:** internare in regim acut sau consult de specialitate in interval a maxim cateva ore;
- **urgent:** consultatia de specialitate are loc pe termen scurt (in maxim 2 saptamani de la data trimiterii).

Inexplicabil

Acest termen se refera la simptome si semne care nu au fost atribuite unui diagnostic deupa examinarea si explorarile de prima intentie efectuata la nivelul asistentei primare.

Persistent

Acest termen poate desemna continuarea semnelor si simptomelor specificate dincolo de o perioada asociata in mod normal cu problemele de sanatate auto - limitate. Perioada exacta poate varia in functie de severitatea simptomelor si a caracteristicilor asociate, conform aprecierilor medicului. In cele mai multe cazuri, limita superioara in care se poate astepta pentru trimiterea in simptomatologii persistente este de 4 - 6 saptamani de la debut.

SARCOMÉ OSOASE (osteosarcome si sarcom Ewing)

Sarcomul osos se poate dezvolta in orice os, dar si in tesutul moale de langa os. Cel mai des, sarcomul osos apare la picioare si brate. Posibilitatea unui sarcom osos nu trebuie exclusa in cazul in care copilul sau tanarul a suferit o lovitura sau o rana.

Trimitere de urgenta

Trimiteti la un specialist copiii sau tinerii cu: durere la sprijinirea pe zona respectiva, lombalgie si /sau schiopatat inexplicabile (sa aveti in vedere o discutie cu un pediatru sau o radiografie); durere si/sau tumefactie localizata, persistenta, a oaselor, iar radiografia arata semne de cancer. In acest caz, faceti urgent trimiterea.

RETINOBLASTOM (in special copii sub 2 ani)

Retinoblastomul este un tip rar de cancer care apare in retina. Retina este stratul sensibil la lumina al ochiului.

Trimitere de urgenta

Trimiteti de urgenta la un specialist copiii cu:

- reflex pupilar argintiu. Acest lucru poate fi observat in fotografii, in care ochii apar albi;
- strabism nou instalat sau o schimbare a acuitatii vizuale, in cazul in care se suspecteaza ca ar fi cancer. (Trimiterea nu este urgenta in cazul in care nu se suspecteaza cancer). Este indicat sa se faca totusi o trimitere la un specialist, dar fara caracter de urgenta;
- un istoric de retinoblastom in familie si probleme vizuale (ar trebui sa se faca screening curand dupa nastere).

Atentie la parintii care anunta ca in ochiul copilului a aparut ceva ciudat.

Investigatii

Cateva analize trebuie facute inainte de a face trimiterea. Acestea vor ajuta medicul de familie sa decida daca sa faca sau nu trimiterea la specialist.

Trebuie facuta analiza sangelui atunci cand un copil sau tanar are oricare din urmatoarele simptome:

- paloare;
- oboseala extrema;
- nervozitate;
- febra inexplicabila;
- infectii persistente sau recurente ale sinusurilor, nasului si/sau gatului;
- ganglioni limfatici umflati;
- dureri inexplicabile ale oaselor;
- vanatai inexplicabile, fara traumatisme antecedente.

LEUCEMIA (copii de orice varsta)

Leucemia este un cancer al celulelor albe din sange.

Trimitere imediata

Trimiteti imediat la un specialist copii sau tineri care se prezinta cu:

- pete rosii inexplicabile sub piele (petesii);
- ficatul sau splina marite.

Investigatii

Efectuati hemoleucograma completa in cazul in care constatati unul sau mai multe din urmatoarele simptome si semne: paloare, oboseala extrema, nervozitate inexplicabila, glande umflate, limfadenopatie generalizata; febra inexplicabila; vanatai / echimoze

inexplicabile; dureri persistente ale spatelui; dureri persistente sau inexplicabile ale oaselor; infectii persistente sau recurente ale tractului respirator superior.

Daca HLG indica leucemia, faceti urgent trimiterea la un specialist.

LIMFOAME

Linfomul este un cancer al sistemului limfatic. Sistemul limfatic este un sistem complex alcătuit din vase si glande. Exista doua tipuri principale de limfom: limfom Hodgkin si limfom non-Hodgkin.

Trimitere imediata

Trimiteti imediat la un specialist copiii sau tinerii care au:

- hepatosplinomegalie, petesii sau se identifica o masa mediastinala sau hilara la o radiografie toracica.

Trimitere de urgenta

Trimiteti urgent la un specialist copiii sau tinerii cu unul sau mai multe simptome (in special daca nu exista probe ale unei infectii locale):

- ganglioni duri, care nu dor cand sunt apasati;
- ganglioni mai mari de 2 cm sau care cresc progresiv;
- alte semne ale unei stari alterate de sanatate, febra sau pierdere de greutate;
- adenopatie axilara (in absenta unei infectii sau dermatite locale);
- adenopatie supraclaviculara cu dificultati de respiratie si petesie inexplicabila sau hepatosplinomegalie (in special daca nu raspunde la bronhodilatatoare).

SARCOM CU TESUT MOALE (toate varstele)

Sarcomul este un tip rar de cancer care se dezvolta in structurile de suport ale corpului. Sunt doua tipuri principale: sarcom al tesutului moale si sarcom osos. Acest tip de cancer poate aparea in muschi, grasime, vase de sange sau in orice alte tesuturi care sustin, inconjoara si protejeaza organele corpului.

Trimitere de urgenta

Un copil trebuie trimis de urgenta la un specialist daca are o formatiune tumorală inexplicabil in oricare parte a corpului si care are una sau mai multe din urmatoarele caracteristici.

Nodulul:

- este situata profund la nivelul fasciei;
- nedureroasa;
- creste progresiv;
- este dur;
- limfadenopatie regionala asociata;
- este mai mare de 2 cm in diametru.

Ganditi-va sa faceti trimiterea la un specialist.

Sarcomul poate provoca simptome neobisnuite. Daca exista o masa de tesut moale situata intr-un loc neobisnuit aceasta poate provoca simptome locale persistente inexplicabile si trebuie sa luati in calcul si posibilitatea unui sarcom. Intre aceste simptome se numara:

- **la cap si gat:** (un ochi sau ambii ochi impinsi inainte (proptoza); obstructie nazala unilaterala inexplicabila, cu sau fara secretii sau sangerari; polipi auriculari sau secretii (polipii sunt noduli mici, proeminenti).
- **la tractul genitourinar:** (retentie urinara; edem scrotal; secretii vaginale sanghinolente).

TUMORA WILMS (toate varstele)

Tumora Wilms este un tip de cancer la rinichi. Cel mai des afecteaza copiii sub 5 ani. Medicul de familie trebuie sa faca o examinare abdominala a copilului daca acesta are abdomenul umflat in mod persistent sau daca are loc o crestere progresiva a abdomenului. Tumora Wilms apare de cele mai multe ori ca o masa tumorală abdominala nedureroasa si profunda la nivelul fasciei.

Trimitere de urgenta

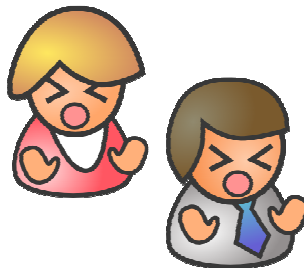
Copilul sau tanarul trebuie trimis de urgenta la un specialist daca urineaza cu sange (acesta este un simptom rar de tumora Wilms).

Investigatii

Efectuati un examen abdominal in cazul unor umflaturi abdominale persistente sau progresive.

- Daca gasiti o masa tumorală, trimiteti imediat pacientul la un specialist

In cazul in care copilul sau tanarul nu este cooperant si nu este posibila examinarea abdominala, faceti urgent trimitere pentru o ecografie abdominala.

TUMORI CEREBRALE SI SNC

SNC este sistemul nervos central, care include maduva spinarii.

Trimitere imediata

Trimiteti imediat la un specialist copiii sau tinerii cu: stare de constienta alterata; dureri de cap si vomă care provoaca trezirea devreme dimineata sau se manifesta in timpul mersului, intrucat acestea sunt semne clasice ale presiunii intracraniene crescute.

Trimiteti imediat la un specialist copiii mai mici de 2 ani cu oricare din urmatoare simptome: convulsii nou aparute; fontanela bombata; atacuri ale muschilor extensori (atacuri in care corpul se arcuieste continuu) si vomă persistenta.

Trimiteti urgent la un specialist copiii cu oricare din urmatoarele simptome si semne neurologice:

- convulsii nou aparute;
- anomalii ale nervilor craniali (paralizii / pareze);
- tulburari de vedere;
- tulburari de mers (mers anormal sau schiopatat) si de echilibru;
- deficite motorii sau senzoriale (probleme de miscare sau perceptie);
- deteriorarea inexplicabila a performantelor scolare sau a procesului de dezvoltare;
- schimbari inexplicabile ale comportamentului sau ale dispozitiei.

Trimitere de urgenta

Trimiteti de urgenta la un specialist copiii in varsta de 2 ani sau mai mult si tinerii cu urmatoarele simptome:

dureri de cap persistente, in cazul in care nu puteti sa efectuati o examinare neurologica adecvata.

Trimiteti de urgenta la un specialist copiii mai mici de 2 ani cu oricare din urmatoarele simptome care pot indica un cancer al SNC:

- crestere anormala a perimetrului cranian;
- oprirea sau regresia dezvoltarii motorii;
- comportament modificat;
- miscari anormale ale capului si / sau oculare;
- lipsa reactiei vizuale (nu mai urmareste stimulii vizuali);
- strabism instalat brusc;
- deficit ponderal prin aport cantitativ insuficient.

Investigatii

Trebuie facut un examen neurologic in cazul copiilor in varsta de 2 ani sau mai mult si in cazul tinerilor cu dureri de cap persistente.

NEUROBLASTOM (toate varstele)

Neuroblastomul este un cancer al celulelor nervoase specializate numite celulele crestei neurale. Aceste celule au rol in dezvoltarea sistemului nervos si a altor tesuturi.

Neuroblastomul se intalneste foarte rar iar simptomele includ o stare generala proasta, paloare, dureri de oase, nervozitate, febra sau probleme respiratorii. Aceste simptome sunt foarte asemanatoare cu cele ale leucemiei acute.

Investigatii

Efectuati hemoleucograma completa cand constatati oricare din urmatoarele simptome si semne:

- dureri de oase persistente si inexplicabile (trebuie facuta si radiografie);
- paloare;
- oboseala extrema.

- Astenie /iritabilitate inexplicabila;
- febra inexplicabila;
- infectii persistente sau recurente ale tractului respirator superior;
- limfadenopatie generalizata;
- echimoze fara cauze traumatice.

Daca suspectati un neuroblastom efectuati o examinare abdominala (si/sau ecografie urgenta), si ganditi-va si la radiografie si hemoleucograma. Daca se descopera orice masa tumorală, faceti urgent trimiterea.

Medicul de familie ar trebui sa faca si o radiografie a toracelui si analize ale sangelui in cazul copiilor sau tinerilor cu infectii persistente sau recurente ale gatului sau toracelui. Daca pe radiografie se observa o tumoare, medicul de familie trebuie sa faca urgent trimiterea la un specialist. Copiii cu varsta sub 1 an pot avea mase tumorale localizate toracic sau abdominal, iar copiii mai mici de 6 luni pot avea boala instalata intraabdominal, cu evolutie rapida. Unii copii pot avea noduli pe piele. Daca identificati orice masa tumorală de acest tip, faceti trimiterea imediat.

Trimitere imediata

Trebuie trimisi la un specialist copiii sub 6 luni care au un nodul in abdomen sau noduli mici pe piele.

Trimitere de urgenta

Trimiteti de urgenta la un specialist copiii sau tinerii cu:

- un ochi sau ambii ochi impinsi inainte (proptoza);
- deficit motor al membrelor inferioare;
- dureri de spate inexplicabile;
- retentie urinara inexplicabila.;
- crestere de volum progresiva a abdomenului

Trimiteti de urgenta la un specialist un copil sau tanar cu hematurie.